

BACKGROUND REPORT

Reintegrace vězňů

Kateřina Špálová
katerina.spalova@amo.cz

Obsah

1	Jak číst background	3
2	Úvod	3
3	Základní práva vězňených osob v mezinárodním právu	4
4	Definice reintegrace vězňených osob a souvisejících pojmů	4
5	Nedostatečně zajištěné oblasti v rámci reintegrace	5
5.1	Sociální integrace	5
5.2	Vzdělávání	6
5.3	Pracovní příležitosti	6
5.4	Přístup k násilným pachatelům	7
6	Strategie UNODC	8
6.1	Tokijská pravidla	8
6.2	Pravidla Nelsona Mandely	8
6.3	Úvodní příručka o prevenci recidivy a sociální reintegraci pachatelů	8
6.4	Kjótská deklarace	9
7	Shrnutí	9

1 Jak číst background

Tento background report (dále BGR) byl vytvořený pro účely Pražského studentského summitu, respektive pro simulované jednání Úřadu OSN pro drogy a kriminalitu (UNODC – *United Nations Office on Drugs and Crime*). Obsahuje stručný úvod do problematiky reintegrace vězňů určený delegátům pro pochopení

základních souvislostí. Slouží rovněž jako podklad k sepsání vlastních stanovisek z pohledu jimi zastupovaného státu. Dále poskytuje možné otázky pro jednání a doporučené zdroje k hlubšímu porozumění problematice. BGR byl sepsán v srpnu 2023.

2 Úvod

Předcházení trestné činnosti a posilování systémů trestního soudnictví je jádrem práce UNODC a je nezbytným předpokladem pro boj proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, obchodu s drogami, korupci a terorismu.¹ Jednou z možností, jak výkonu trestné činnosti předejít, jsou programy sociální reintegrace odsouzeného během jeho pobytu za mřížemi. Konkrétně systém trestu odnětí svobody podle Mezinárodního paktu o občanských a politických právech² zahrnuje zacházení s vězni takovým způsobem, jehož hlavním cílem je náprava a sociální reintegrace.³ Pokud se náprava jedince a jeho znovu začlenění do společnosti podaří, dá se tak

předejít jeho návratu k trestné činnosti.⁴ O tomto procesu mluvíme, jak již bylo zmíněno, jako o sociální reintegraci.

Pracovní příležitosti, přístup ke kvalitní zdravotní péči, vzdělávací a kulturní aktivity nabízené ve vězení – to vše jsou příklady reintegrace do společnosti, kterou lze provádět od okamžiku uvěznění až po propuštění jedince. Hlavním cílem těchto programů je podpořit rozvoj vězně, umožnit mu plynulý a snazší návrat do běžného života a tím současně snížit jeho šanci na opakování jakéhokoliv trestného chování.

3 Základní práva vězněných osob v mezinárodním právu

Lidé, kteří jsou odsouzeni k trestu odnětí svobody, se stávají mnohem zranitelnějšími než ti, jimž základní práva a svobody nebyly nějak omezeny. Z tohoto faktu vychází několik dokumentů schválených na mezinárodním poli. S jistotou lze říci, že práva vězněných osob jsou lidskými právy.⁵ I proto významné lidskoprávní dokumenty kladou důraz na základní lidská práva člověka a na humánní zacházení. Ač je tedy vězněná osoba trestána za své činy, nelze jí nijak upírat její lidskost a od ní se odvíjející základní lidská práva.⁶

Mezi hlavní dokumenty ochraňující vězněné osoby můžeme považovat článek 5 Všeobecné deklarace lidských práv, jež zcela explicitně zakazuje jakoukoliv podobu mučení. Stejně se vyjadřuje i článek 7 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (*International Covenant on Civil and Political Rights*).⁷ Zákaz mučení považujeme za tzv. absolutní právo.⁸ Takto označovaná práva jsou nedotknutelná, neomezenitelná a neměnná. Jde o jádro lidských práv, které zahrnuje ty nejpodstatnější hodnoty.

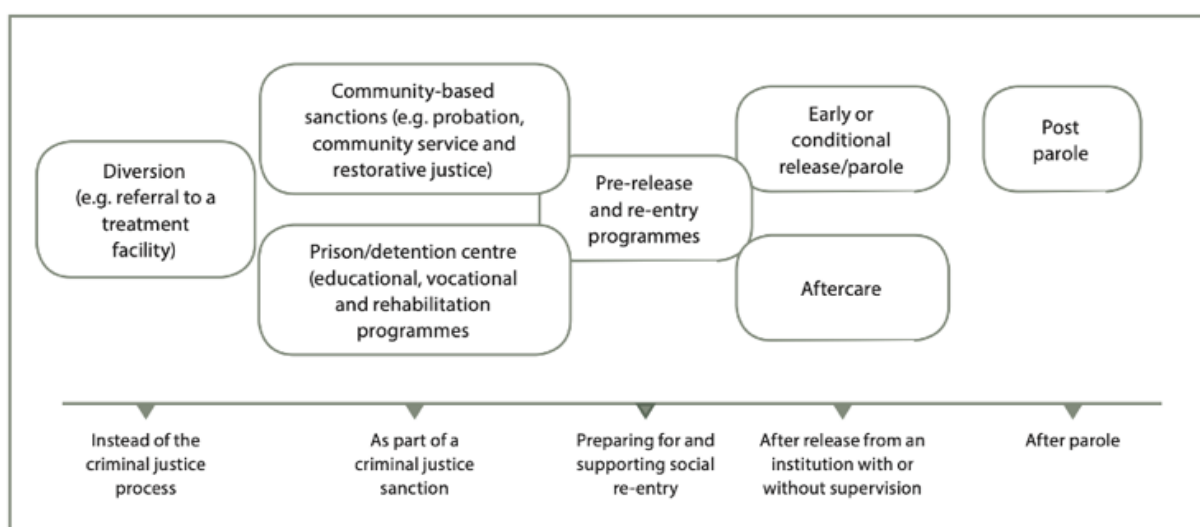
4 Definice reintegrace vězněných osob a souvisejících pojmů

Psychologický slovník Americké asociace psychologů (*American Psychological Association Dictionary of Psychology*) definuje sociální reintegraci jako „systematický proces služeb, které jsou poskytovány s cílem pomoci pachatelům trestné činnosti zavést nový nekriminální způsob života a díky tomu se stát produktivními členy společnosti.“⁹ Programy dále zahrnují mimo práce s vězni i spolupráci s jejich rodinami či dalšími dobrovolnými organizacemi.¹⁰ Dá se tedy říct, že jedním z primárních cílů těchto programů je snížení recidivy. Tento pojem je

v Cambridgeském slovníku definován následovně: „Recidivista je zločinec, který pokračuje v páchání trestné činnosti i poté, co byl za své předchozí trestné činy potrestán.“¹¹

Jelikož pojem sociální reintegrace je poněkud široký, obecně se rozděluje na tři hlavní kategorie: rehabilitační programy ve věznicích, reintegrační programy následné péče poskytované po propuštění a ne vazební komunitní programy.¹² Jednotlivé kategorie se od sebe liší

Figure 1. Social reintegration programmes and the criminal justice process

především podle toho, v jaké fázi procesu trestního řízení se odehrávají.

Na obrázku 1 je znázorněn ideální postup sociální reintegrace zároveň s výkonem trestu podle UNODC. Po vydání rozsudku je pachatel odsouzen k pobytu za mřížemi, nebo mu je udělen alternativní trest, jako například veřejně prospěšné práce. Během odpykávání svého trestu ve vězení je jedinec zapojen do reintegračních programů s různými zaměřenými (např. vzdělávací, pracovní apod.). Před vypršením lhůty trestu, ať už toho alternativního, či trestu odnětí svobody, by měl být jedinec zařazen do tzv. přechodného programu, který ho připraví na opětovný návrat do společnosti. Bohužel tento „mezikrok“ mezi uvězněním a propuštěním často ve věznicích chybí, což způsobuje neefektivitu těchto programů. Nakonec by po definitivním propuštění měl být jedinec

„Recidivista je zločinec, který pokračuje v páčání trestné činnosti i poté, co byl za své předchozí trestné činy potrestán.“

schopný běžného života s minimální pravděpodobností návratu k trestné činnosti. Vše probíhá za podpory služeb trestního systému, které jsou často doplněny spoluprací s komunitními a nevládními organizacemi.¹³

5 Nedostatečně zajištěné oblasti v rámci reintegrace

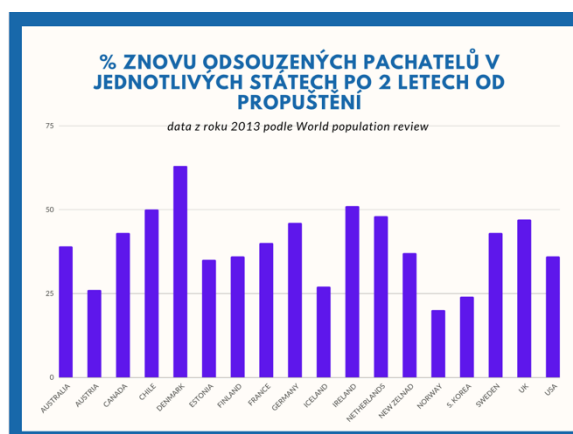
5.1 Sociální integrace

Většina pachatelů čelí závažným problémům se sociální adaptací, které mohou zahrnovat špatné začlenění zpět do rodiny nebo komunity, neschopnost najít si práci či bydlení, vrátit se k formálnímu vzdělání nebo vybudovat sociální kapitál. Pokud nedostanou pomocnou ruku na vyřešení těchto problémů, pachatelé mnohdy spadnou do začarovaného kruhu neúspěšné sociální integrace, recidivy, opětovného odsouzení a společenského odmítnutí. Podle *World Population Review* Světové demografické organizace bylo v roce 2013 až 47 % pachatelů z Velké Británie znovu odsouzeno po 2 letech od propuštění stejně jako až 63 % pachatelů z Dánska.¹⁴ Na následujícím grafu (graf I.) je možné vidět a porovnat hodnoty z několika států. Procentuálně nejhůře na tom v roce 2013 bylo již zmíněné Dánsko či Irsko. Oproti tomu nejnížší míra znovu odsouzení po 2 letech od propuštění byla například v Norsku a Severní Koreji.¹⁵

Rehabilitace odsouzených a jejich úspěšná sociální reintegrace do společnosti by proto měla patřit mezi primární cíle systému trestního práva. Právně závazné mezinárodní úmluvy o lidských právech stejně jako standardy a normy OSN v oblasti prevence kriminality a trestního práva tento bod jasně uznávají a zdůrazňují jeho důležitost. Podpora sociální reintegrace pachatelů slouží totiž nejen jako prostředek prevence další trestné

činnosti, ale současně jako ochrana společnosti, než dojde u pachatele k nápravě jeho chování.¹⁶

V mnoha zemích bohužel představuje problém přeplněnost věznic. Evropské státy zpravidla obsazují maximálně 120 % kapacity svých věznic, avšak africké, asijské či latinskoamerické státy běžně fungují s 200 % obsazeností.¹⁷ Přestože je přeplněnost věznic složitým problémem, není pochyb o tom, že je částečně způsoben velkým počtem recidivistů, pro které mělo uvěznění malý nebo nulový nápravný účinek. Bohužel přeplněnost věznic sama o sobě ovlivňuje schopnost věznic nabízet smysluplné rehabilitační programy a má tendenci vězňům omezovat přístup k těm stávajícím.¹⁸

Graf I: Procento znovu odsouzených pachatelů v jednotlivých státech po 2 letech od propuštění ⁴⁷

5.2 Vzdělávání

Zejména zajištění přístupu odsouzených ke vzdělání je jednou z nejdůležitějších otázek, kterou je třeba se zabývat. I přesto, že pravidla Nelsona Mandely pevně stanovují právo každého na vzdělání, tyto programy jsou často nedostačující či nejsou přístupné pro všechny.

Současné moderní vzdělávání kombinuje řadu metod včetně učení ve třídě, osobního studia, dálkového studia a vzájemného učení. Výzkum naznačil, že ve věznicích je zapotřebí individuální přístup zaměřený na každého studenta.¹⁹ Takovýto individualizovaný přístup ovšem není ve většině případech možný z důvodu přeplněnosti věznic a nedostatku kvalifikovaného personálu. V některých státech zkusili tento problém vyřešit využitím vzdělanějších vězňů k výuce těch méně vzdělaných. Například v indickém státě Rádžasthán mají vzdělanější odsouzení možnost se dobrovolně přihlásit k výuce svých spoluvězňů a tím si prominout dva dny trestu.²⁰ Ve Spojeném království vyvinula charitativní organizace Shannon Trust řadu iniciativ ke zlepšení gramotnosti, včetně čtenářského programu „Turning Pages,“ který je organizován převážně spoluvězni spíše než učiteli nebo lektory.²¹

V některých členských státech OSN mohou být určité kategorie vězňů zákonem omezeny v účasti na vzdělávacích kurzech. Jedná se například o vězně odsouzené na doživotí nebo odsouzené za určité trestné činy považované za zvláště závažné. Tato praxe však není v souladu s mezinárodními standardy a normami. Také se může stát, že vězňům může být odepřen přístup ke vzdělání i kvůli nepřátelství ze strany vězeňského personálu vůči konkrétnímu jedinci nebo obavám o bezpečnost. Některé země se dokonce setkaly s odporem vězeňských pracovníků vůči zavádění nových vzdělávacích aktivit, což podle nich představuje novou záležitost, co se týče eskortování a dohledu. Mezi způsoby, jak zapojit zaměstnance patří například zlepšení základního školení, zapojení zaměstnanců do některých programů a efektivní komunikace s veškerým personálem o plánovaném vývoji.²²

Graf II. zdůrazňuje důležitost vzdělávání nejen jako lidského práva, ale taktéž jako možnosti zajištění

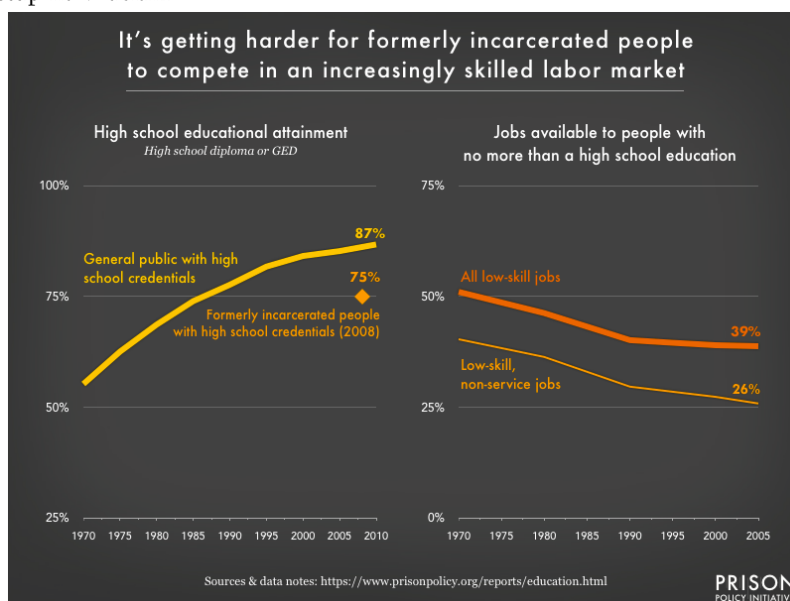
lepších životních podmínek, například ve formě lepší pracovní pozice.

V uvedeném grafu ukazuje levá strana stálý nárůst počtu obyvatel USA s maturitou mezi lety 1970 až 2010 (vlevo, žlutě). Tato hodnota je porovnána s počtem odsouzených s maturitním vzděláním v roce 2008 (vlevo, oranžově). Na pravé straně grafu je oproti tomu znázorněn počet dostupných nízkokvalifikovaných pracovních míst pro jedince pouze s maturitním vzděláním. Je vidět, že tento počet pracovních míst s nízkou kvalifikací na trhu práce v USA klesá (vpravo, červeně). Oranžově na pravé části grafu jsou pak znázorněna dostupná pracovní místa pro většinu dříve uvězněných lidí, kteří nemají vysokoškolské vzdělání. Vzdělání je tedy důležitým faktorem při hledání zaměstnání, především po návratu z vězení.²³

5.3 Pracovní příležitosti

Výzkum ukazuje, že stále zaměstnání je jedním z nejdůležitějších faktorů prevence recidivy.²⁴ Práce poskytovaná vězňům by v zásadě měla zahrnovat odbornou přípravu a zvyšovat šance pachatelů na zaměstnání po propuštění, spíše než být jakoukoli dostupnou prací.

Věznicím je uložena povinnost poskytovat dostatek práce užitečného charakteru. Jakákoliv práce však nesmí být v rozporu s mezinárodním právem. Pravidla Nelsona Mandely specifikují, že fyzickou a duševní způsobilost vězně k práci určuje lékař nebo jiný kvalifikovaný zdravotnický pracovník.²⁵ Dále je zakázáno držet pracujícího vězně v otroctví nebo nevolnictví nebo mu

Graf II.: dostupnost pracovních míst v USA pro bývalé vězně bez vysokoškolského vzdělání.⁴⁸

ukládat práci bolestivé povahy. V neposlední řadě není možné od žádného vězně vyžadovat práci pro osobní prospěch vězeňského personálu.²⁶

Vyšší šance vykořisťování práce vězňů nastává v okamžik, když vězni pracují pro soukromé společnosti. Soukromé společnosti často nejsou dostatečně transparentní a je zde o to vyšší riziko korupce než u státních podniků. Z tohoto důvodu je povinná práce (práce vykonávaná osobou, která k této činnosti byla odsouzena soudním orgánem) vězňů řízená soukromým sektorem zakázána Úmluvou o nucené práci.²⁷ I když úmluva neposkytuje konkrétní pokyny pro pracovní programy, do kterých je zapojen soukromý sektor, Výbor expertů pro uplatňování úmluv a doporučení (CEACR) požaduje, aby pro práci v soukromém sektoru vězeň dal svobodný, formální a informovaný souhlas.²⁸

5.3.1. Korupce

I když se může pro některé členské státy zdát legitimní, aby si vězňice ponechaly část příjmů vytvořených z práce vykonávané vězni, systém by měl být transparentní a odpovědný pro všechny zúčastněné strany. Bohužel zde často dochází ke korupci, kdy si vězeňský personál bere výtěžek z prodeje práce vězňů nebo mzdu vězňům nepřevádí vůbec.²⁹ Mezi další příklady korupce může patřit zaměstnávání vězňů na osobních farmách vězeňského personálu.

Korupce je ve věznicích rozšířená, zejména v zemích s nízkými příjmy, kde vězeňský personál dostává nízké platy a kontrolní mechanismy jsou nedostatečné. Převážně se jedná o státy střední Afriky nebo Jižní Ameriky.³⁰ V mnoha zemích mohou vězni využívat svých nejzákladnějších práv pouze výměnou za úplatky. Práva, která je třeba zakoupit, mohou mimo jiné zahrnovat věci denní potřeby, přístup k lékaři, právníkovi, přeložení do jiného pokoje nebo zařízení.³¹ V zemích s nízkými příjmy, kde se mzdy zaměstnanců zpožďují nebo nejsou vypláceny, je mohou platit bohatí vězni výměnou za privilegia. Například v roce 2008 až 29 % odsouzených v Keni uplácelo za urychlení přístupu ke službám ve vězeňských zařízeních.³² Informace o korupci ve vězeňském systému lze získat z nezávislých zpráv nevládních organizací, advokátních komor, bývalých pachatelů, rodin

pachatelů a zpráv ombudsmanů.³³ Jednotná organizace zaměřená výhradně na korupci ve vězeňských systémech tu ovšem chybí. Je zde ale otázka, zda by většina států považovala data z jednotné organizace za relevantní.

5.4 Přístup k násilným pachatelům

Násilným trestným činem je čin, při kterém pachatel použije nebo vyhrožuje použitím škodlivé síly vůči oběti. To zahrnuje trestné činy jako vražda, ublížení na zdraví, znásilnění a atentát. Zároveň tento termín pokrývá také trestné činy, při nichž je násilí používáno jako donucovací prostředek nebo demonstrace síly, tedy například loupež, vydírání či terorismus.³⁴ Násilní pachatelé takto většinou konají s cílem dosažení ideologických, náboženských či politických cílů, nebo společenských změn.³⁵

Násilní vězni jsou pak ve vězeňských zařízeních často oddělení od ostatních (nenásilných). Vězeňská správa by jim ale stejně jako ostatním vězňům měla zajistit bezpečnost a snažit se, aby se jedinci odpoutali od násilí, a připravit je na jejich opětovné začlenění do společnosti po propuštění.³⁶ Důležité je zmínit, že přístup ve věznicích k násilným pachatelům nesmí vést k porušování základních lidských práv, včetně svobody myšlení, náboženského vyznání nebo přesvědčení a absolutního zároku mučení.³⁷

Podpora reintegrace násilných vězňů do společnosti by měla být klíčovým prvkem jakékoli strategie prevence a boje proti násilnému extremismu. Ovšem veřejnost či samotné vězňice nemusí mít vždy pochopení k jejich reintegraci. Pachatelé násilných činů bývají často z těchto programů vyloučeni a není jim zpřístupněna účast na dalších doplňkových aktivitách ve věznicích. Z toho důvodu je nezbytné seznámit společnost a veřejné mínění s touto problematikou a tím přispět k prolomení předsudků týkajících se bývalých násilných vězňů. Dle UNODC by měla probíhat pravidelná práce s médii s cílem vysvětlit pozitivní dopad, který mohou mít reintegrační programy na násilné vězně.³⁸

6 Strategie UNODC

Po vydání první verze Úvodní příručky o prevenci recidivy a sociální reintegraci pachatelů (dále jen Příručka) v roce 2012 došlo ke třem důležitým událostem, které znovu zdůraznily význam rehabilitace a sociální reintegrace pachatelů. První událostí bylo v roce 2015 přijetí Standardních minimálních pravidel OSN pro zacházení s vězni (Pravidla Nelsona Mandely). V roce 2017 přišla revize Příručky a byla do ní plně začleněna Pravidla Nelsona Mandely. Nejnovějším dokumentem týkajícím se této problematiky je Kjótská deklarace z 14. kongresu OSN o prevenci kriminality a trestní spravedlnosti z roku 2021.³⁹

Mezi další důležité související dokumenty patří Standardní minimální pravidla OSN pro opatření nesouvisející s odnětím svobody (tzv. Tokijská pravidla) z roku 1990, která se zaměřují na ochranu osob, jež jsou vystaveny alternativám k vězení, jako jsou veřejně prospěšné práce.⁴⁰

6.1 Tokijská pravidla

Na doporučení 8. kongresu přijalo Valné shromáždění OSN ve své rezoluci 45/110 ze dne 14. prosince 1990 Standardní minimální pravidla OSN pro ne vazební opatření známá jako Tokijská pravidla. Tato pravidla poskytují soubor základních principů na podporu používání ne vazebních opatření, a tím omezují využívání trestu odnětí svobody a racionalizují politiku trestního práva s ohledem na dodržování lidských práv, požadavky sociální spravedlnosti a potřeby rehabilitace pachatele. Dokument rovněž podporuje snahu o zvýšení povědomí mezi širokou veřejností o výhodách ne vazebních opatření, jako je například lepší sociální reintegrace pachatelů, a vyzývá tak k větší účasti veřejnosti.⁴¹

6.2 Pravidla Nelsona Mandely

Přelomovým dokumentem ochraňujícím práva vězňených osob se stala *The Nelson Mandela Rules*.⁴² Dne 17. prosince roku 2015 byla přijata Valným shromážděním OSN Standardní minimální pravidla pro zacházení s vězňenými osobami, pojmenovaná po jihoafrickém prezidentovi a držiteli Nobelovy ceny míru Nelsonu Mandelovi. Po čtyřech letech revize těchto pravidel, na které pracovala skupina pod UNODC, se stal tento dokument hlavní lidskoprávní normou reagující na život vězňených osob po celém světě.

Mandelova pravidla kompletně zrevidovala vězeňskou problematiku s důrazem na několik nejdůležitějších témat: ochrana zranitelných skupin, respekt k důstojnosti a hodnota vězně jako lidské bytosti, zdravotní služby, disciplinární prostředky a tresty, vyšetřování úmrtí a mučení, přístup k právní pomoci a terminologii.⁴³

Tato pravidla dále jednoznačně považují poskytování rehabilitačních programů ve věznicích za zásadní pro dosažení cílů jako snížení recidivy či zlepšení veřejné bezpečnosti. Tedy kladou mimo jiné důraz na vzdělávání, odbornou přípravu na návrat do zaměstnání, léčbu a další formy pomoci v souladu s individuálními potřebami pachatelů.

6.3 Úvodní příručka o prevenci recidivy a sociální reintegraci pachatelů

Úřad OSN pro drogy a kriminalitu (UNODC) jako tzv. strážce pravidel Nelsona Mandely publikoval řadu dokumentů s reformami v oblasti vězeňského managementu. Mezi ně patří i tato renovovaná Příručka z roku 2017, která zpracovává všechny programy zaměřené na boj proti recidivitě.

Pravidla Nelsona Mandely: pravidlo 4, odstavec 1

1. Účelem trestu odnětí svobody nebo jiných opatření zbavujících osobní svobody je především ochrana společnosti před kriminalitou a omezení recidivy. Těchto cílů lze dosáhnout pouze tehdy, je-li doba odnětí svobody využita k tomu, aby se těmto osobám po propuštění v co největší míře zajistilo opětovné začlenění do společnosti tak, aby mohly vést zákonný a soběstačný život.

Příručka seznamuje čtenáře s možnými postupy a programy pro snížení recidivy tím, že se zabývá

problematikou sociální reintegrace. Má však být zvláště nápomocná v zemích s nízkými a středními příjmy, jako jsou například státy střední Afriky. Cílovou skupinou příručky je kdokoli zapojený do procesu trestního práva, včetně politiků, zákonodárců, soudců, úředníků, vězeňských pracovníků či členů nevládních organizací.

I když příručka není normativní, obsahuje důkazy o úspěšných postupech sociální reintegrace a navrhuje praktické kroky vedoucí k realizaci programů. Dále poskytuje definici klíčových pojmů.⁴⁴

6. 4 Kjótská deklarace

Kjótská deklarace z 14. kongresu OSN o prevenci kriminality a trestní spravedlnosti, uzavřena v září 2021, formuluje výzvy a úkoly pro další práci OSN i jednotlivých členských států pro období 2021 až 2025 s cílem dosažení Agendy 2030 pro udržitelný rozvoj. Jedná se o právně nezávazný dokument, který identifikuje nejzávažnější problémy, výzvy a hrozby, kterým dnešní globální společnost ve vztahu ke kriminalitě a její prevenci čelí, a navrhuje kroky, kterými lze přispět k jejich odstranění či zmírnění. Deklarace zdůrazňuje roli OSN

(zejména UNODC a CCPCJ) při naplňování těchto úkolů a vyzývá je stejně jako členské státy OSN, aby se identifikovanými oblastmi účinně zabývaly.⁴⁵ Není tu však žádný kontrolní či donucovací orgán, který by byl schopen kontrolovat, do jaké míry se jednotlivé státy problematikou aktivně zabírají.

„Široká veřejnost a politici nemusí sdílet názor, že si vězni zaslouží dobré zacházení. Panuje očekávání, že věznice budou spíše místem trestu než rozvoje.“

7 Shrnutí

Mezinárodní právo se snaží, aby vedle zajištění bezpečné vazby vězňů bylo jedním z hlavních poslání vězeňské správy proaktivní podpora jejich úspěšné rehabilitace a sociální reintegrace. To však přináší řadu výzev. Široká veřejnost a politici nemusí sdílet názor, že si vězni zaslouží dobré zacházení. Panuje očekávání, že věznice budou spíše místem trestu než rozvoje. Přesto by mělo

být v zájmu každého, aby se vězni vrátili zpět do společnosti lépe vybaveni k tomu, aby vedli soběstačný život řádného občana. Klíčovou otázkou zůstává, jak dobře jsou posuzovány potřeby vězňů, míra zapsání a účasti ve stávajících programech a prostor, který je k dispozici pro nové iniciativy.

Otázky pro jednání

- Jaké jsou podmínky ve věznicích ve vašem státě? Jak jsou na tom kapacitně?
- Umožňuje váš stát přístup ke vzdělání ve věznicích? Pokud ano, do jaké míry?
- Mají vězněné osoby ve vašem státě přístup k péči o duševní zdraví?
- Chce se váš stát zasadit o navýšení reintegračních či rehabilitačních programů a přesvědčit o tom i jiné státy, nebo je spíše proti?
- Kolik (procentuálně) propuštěných vězňů ve vašem státě se opakovaně vrací do vazby? Primárně z jakých důvodů?
- Soustředí se systém trestní justice vašeho státu především na formu/míru/délku trestu nebo na rehabilitaci a reintegraci vězňů?
- Měli by násilní pachatelé dostat stejné příležitosti k reintegraci jako nenásilní pachatelé?
- Měly by být vězňům poskytovány výhody či odměny za aktivní účast v rehabilitačních/reintegračních programech?
- Měli by mít vězni možnost pracovat během výkonu svého trestu v soukromých společnostech a organizacích, nebo převážně v těch státních?
- Měli by mít vězni při výkonu trestu přístup k vyššímu vzdělání včetně vysokoškolského?
- Jak se na efektivitě vězeňského systému vašeho státu podepisuje korupce? Je váš stát schopen transparentně dokládat příjmy a výdaje vězeňského systému?

Doporučené zdroje

UNODC rozcestník Sociální reintegrace vězňů

<https://www.unodc.org/dohadeclaration/topics/prisoner-rehabilitation.html>

Společný postoj k věznění – systém OSN

https://www.unodc.org/res/justice-and-prison-reform/nelsonmandelarules-GoF/UN_System_Common_Position_on_Incarceration.pdf

Index vnímání korupce (CPI) – interaktivní mapa

<https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/nzl>

UNODC rozcestník Prevence kriminality a trestní spravedlnosti

<https://www.unodc.org/unodc/en/justice-and-prison-reform/index.html?ref=menu>

Úvodní příručka o prevenci recidivy a sociální reintegraci pachatelů

https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/17-05452_ebook.pdf

Zdroje:

- ¹ United Nations Standards and Norms in Crime Prevention. In: . New York: UNITED NATIONS, 2013, 2nd, UNODC. Online. Dostupné z: https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/UN_standards_and_norms_in_crime_prevention_at_your_fingertips.pdf [citováno 2023-8-19].
- ² UNITED NATIONS. *International covenant on civil and political rights*. New York, 1966, Online. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/ccpr.pdf> [citováno 2023-8-19].
- ³ Tamtéž.
- ⁴ *Roadmap for the Development of Prison-based Rehabilitation Programmes*. In: . Vienna: UNITED NATIONS, 2017, 2nd, UNODC Online. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/2018/Roadmap_for_the_Development_of_Prison-based_Rehabilitation_Programmes_ENG.pdf [citováno 2023-8-19].
- ⁵ THE OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER FOR HUMAN RIGHTS. Universal Declaration of Human Rights. Online. OHCHR. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/en/universal-declaration-of-human-rights>. [cit. 2023-12-30].
- ⁶ Tamtéž
- ⁷ International Covenant on Civil and Political Rights. *The Office of the High Commissioner for Human Rights* [online]. Geneva: OHCHR, 1996-2021 Dostupné z: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-civil-and-political-rights> [cit.2023-8-22].
- ⁸ *The European Convention on Human Rights*. In: 1953. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ENG [cit.2023-8-22].
- ⁹ APA Dictionary of Psychology: social rehabilitation. In: *American Psychological Association* [online]. 2024 Dostupné z: <https://dictionary.apa.org/social-rehabilitation> [cit. 2024-01-03].
- ¹⁰ *Funding instruction for local authorities in support of the United Kingdom's resettlement schemes: 2022 to 2023* [online]. Croydon: Crown copyright, 2022 . Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/publications/uk-resettlement-programmes-funding-instruction-2022-to-2023/funding-instruction-for-local-authorities-in-support-of-the-united-kingdoms-resettlement-schemes-2022-to-2023-accessible> [cit. 2023-08-19]
- ¹¹ *Recidivista definice* [online]. Cambridge: Cambridge University Press & Assessment 2023, 2023 [cit. 2023-08-19]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/recidivist>
- ¹² *Introductory Handbook on The Prevention of Recidivism and the Social Reintegration of Offenders* [online]. Vídeň: United Nations, 2018 (kapitola II.B.) [cit. 2023-08-20]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/18-02303_ebook.pdf
- ¹³ Tamtéž.
- ¹⁴ *World Population Review: Recidivism Rates by Country 2023* [online]. London: World Population Review, 2023 [cit.2023-08-20]. Dostupné z: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/recidivism-rates-by-country>
- ¹⁵ Tamtéž.
- ¹⁶ UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME (UNODC). *Compendium of United Nations standards and norms in crime prevention and criminal justice*. New York: United Nations, 2016. Dostupné z: https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/Compendium_UN_Standards_and_Norms_CP_and_CJ_English.pdf
- ¹⁷ Highest to Lowest – Occupancy level (based on official capacity). World Prison Brief [online]. London: World Prison Brief, 2021 [cit. 2021-8-1]. Dostupné z: https://www.prisonstudies.org/highest-to-lowest/occupancy-level?field_region_taxonomy_tid=All
- ¹⁸ UNITED NATIONS. *Roadmap for the Development of Prison-based Rehabilitation Programmes*. In: Vienna:, 2017, 2nd, UNODC. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/2018/Roadmap_for_the_Development_of_Prison-based_Rehabilitation_Programmes_ENG.pdf

¹⁹ GHK CONSULTING. *PRISON EDUCATION AND TRAINING IN EUROPE CURRENT STATE-OF-PLAY AND CHALLENGES*. European Commission, May 2013. p. 54. Dostupné z: http://www.antonioacasella.eu/nume/hawley_ue_education_may13.pdf

²⁰ Now, education to help prisoners' early release. *The Times of India* [online]. 2013 [cit. 2024-01-03]. Dostupné z: <https://timesofindia.indiatimes.com/city/jaipur/now-education-to-help-prisoners-early-release/article-show/18110104.cms>

²¹ HOPKINS, Tom a Alex KENDALL. *Turning Pages, Changing Lives: An Evaluation of the Shannon Trust Reading Programme Turning Pages*. 2016. Final Report. Birmingham city University. Dostupné z: <https://www.open-access.bcu.ac.uk/3809/1/report>

²² *Roadmap for the Development of Prison-based Rehabilitation Programmes*. In: . Vienna: UNITED NATIONS, 2017, 2nd, UNODC Online. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/2018/Roadmap_for_the_Development_of_Prison-based_Rehabilitation_Programmes_ENG.pdf [citováno 2023-8-19].

²³ Educational exclusion and attainment among formerly incarcerated people. *Prison Policy Initiative* [online]. Northampton: Prison Policy Initiative, 2018 [cit. 2023-08-23]. Dostupné z: <https://www.prisonpolicy.org/reports/education.html>

²⁴ *What Works to Reduce Reoffending: A Summary of the Evidence*. Updated version. APS Group Scotland, 8 May 2015n. 1. ISBN 9781785443336. Dostupné z: <https://www.gov.scot/publications/works-reduce-reoffending-summary-evidence/>

²⁵ UNODC. *The United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners (the Nelson Mandela Rules)*. United Nations, 2015. ISBN 9789213630884. Dostupné také z: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Nelson_Mandela_Rules-E-ebook.pdf (anglicky), https://www.ochrance.cz/uploads-import/ochrana_osob/ZARIZENI/Veznice/Pravidla-Nelsona-Mandely.pdf (česky)

²⁶ Tamtéž.

²⁷ INTERNATIONAL LABOUR ORGANISATION. *Forced Labour Convention*. 2 ratifications, No.29. Vienna, 2014. Dostupné z: https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:Co29

²⁸ UNITED NATIONS. *Monitoring compliance with international labour standards: The key role of the ILO Committee of Experts on the Application of Conventions and Recommendations*. Centenary Edition 2019, 2019. ISBN 978-92-2-133497-2. Dostupné z: https://www.ilo.org/global/standards/WCMS_730866/lang-en/index.htm

²⁹ *Report on the visit of the Subcommittee on Prevention of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment to Honduras*. Geneva: UN, 2010. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/638627#record-files-collapse-header>

³⁰ CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX. *Transparency International* [online]. Transparency International 2023, 2023 [cit. 2023-08-22]. Dostupné z: <https://www.transparency.org/en/cpi/2022>

³¹ *CUSTODIAL AND NON-CUSTODIAL MEASURES The Prison System*. In: . New York: UNITED NATIONS, 2006, UNODC. Dostupné z: https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/PRISON_SYSTEM.pdf

³² KENYA BRIBERY INDEX (KBI). *Transparency International* [online]. Kenya: Transparency International, 2008 [cit. 2023-08-22]. Dostupné z: https://www.transparency.org/files/content/pressrelease/Kenya_Bribery_Index_2008.pdf

³³ *CUSTODIAL AND NON-CUSTODIAL MEASURES The Prison System*. In: . New York: UNITED NATIONS, 2006, UNODC

³⁴ *CRIME IS A RESULT OF SOCIAL AND ENVIRONMENTAL FACTORS AND NOT ON BIOLOGICAL FACTORS* [online]. Amity University: International journal of Advanced research, 2021 [cit. 2023-08-23]. ISBN 2329-6475. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/350054152_CRIME_IS_A_RESULT_OF_SOCIAL_AND_ENVIRONMENTAL_FACTORS_AND_NOT_ON_BIOLOGICAL_FACTORS

³⁵ *Handbook on the Management of Violent Extremist Prisoners and the Prevention of Radicalization to Violence in Prisons* [online]. Vienna: UNODC, 2016 [cit. 2023-08-23]. Dostupné z: https://www.drugsandalcohol.ie/35222/1/UNODC_Handbook_on_violent_extremist_prisoners.pdf

³⁶ *Key principles and recommendations for the management of violent extremist prisoners and the prevention of radicalization to violence in prisons* [online]. Vienna: UNODC, 2016 [cit. 2023-08-23]. ISBN V.16-09280. Dostupné z: https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/Summary-of-recommendations-on-VEPs.pdf

³⁷ Tamtéž.

³⁸ Tamtéž.

³⁹ *United Nations, Office on Drugs and Crime* [online]. UN: United Nations, 2023. Dostupné z: <https://www.unodc.org/unodc/index.html>

⁴⁰ United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures (The Tokyo Rules). Online. OHCHR. 1990. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/ProfessionalInterest/tokyorules.pdf>. [cit. 2023-12-30].

⁴¹ GENERAL ASSEMBLY. *United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures (The Tokyo Rules)*. United Nations, 14 December 1990n. l. ISBN 147416. Dostupné z: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/147416NCJRS.pdf>

⁴² United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners (the Nelson Mandela Rules). In: New York: General Assembly of United Nations, 2016, ročník 2015, A/RES/70/175. Dostupné také z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/443/41/PDF/N1544341.pdf?OpenElement> (anglicky), https://www.ochrance.cz/uploads-import/ochrana_osob/ZARIZENI/Veznice/Pravidla-Nelsona-Mandely.pdf (česky)

⁴³ Tamtéž.

⁴⁴ *Introductory Handbook on The Prevention of Recidivism and the Social Reintegration of Offenders* [online]. Vídeň: United Nations, 2018 [cit. 2023-08-20]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/18-02303_ebook.pdf

⁴⁵ KYOTO DECLARATION ON ADVANCING CRIME PREVENTION, CRIMINAL JUSTICE AND THE RULE OF LAW: TOWARDS THE ACHIEVEMENT OF THE 2030 AGENDA FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT. In: . Kyoto: United Nations, 2021, 14th. Dostupné také z: https://www.unodc.org/documents/commissions/Congress/21-02815_Kyoto_Declaration_ebook_rev_cover.pdf

Zdroje obrázků:

⁴⁶ Obr. I.: *Introductory Handbook on the Prevention of Recidivism and the Social Reintegration of Offenders*, United Nations, December 2018. (kapitola II.B., figure I.), Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/18-02303_ebook.pdf

⁴⁷ Graf I.: *World Population Review: Recidivism Rates by Country 2023* [online]. London: World Population Review, 2023 [cit. 2023-08-20]. Dostupné z: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/recidivism-rates-by-country>

⁴⁸ Graf II.: Educational exclusion and attainment among formerly incarcerated people. *Prison Policy Initiative* [online]. Northampton: Prison Policy Initiative, 2018 [cit. 2023-08-23]. Dostupné z: <https://www.prisonpolicy.org/reports/education.html>

Pražský studentský summit

Pražský studentský summit je unikátní vzdělávací projekt existující od roku 1995. Každoročně vzdělává přes 300 studentů středních i vysokých škol o současných globálních tématech, a to především prostřednictvím simulace jednání čtyř klíčových mezinárodních organizací – OSN, NATO, EU a G20.

Asociace pro mezinárodní otázky

AMO je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Tento přední český zahraničně politický think-tank není spjat s žádnou politickou stranou ani ideologií. Svou činností podporuje aktivní přístup k zahraniční politice, poskytuje nestrannou analýzu mezinárodního dění a otevírá prostor k fundované diskusi.

Kateřina Špálová

Autorka je spolupracovnicí Asociace pro mezinárodní otázky a členkou přípravného týmu Pražského studentského summitu.

Autor: Kateřina Špálová

Imprimatur: Zuzana Zavřelová, Anna Marie Podlipná

Jazyková úprava: Nela Vítů, Veronika Havlová, Vilém Novohradský

Faktická korektura: Čeněk Mědílek, Matěj Hulička

Sazba: Kateřina Špálová

Grafická úprava: Jaroslav Kopřiva

**Vydala Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) pro
potřeby XXIX. ročníku Pražského studentského summitu.**

© AMO 2023

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

Žitná 27, 110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 813 460

e-mail: summit@amo.cz

IČ: 65 99 95 33

www.amo.cz

www.studentsummit.cz